

LUDWIG VAN
BEETHOVEN:
9.SIMFONIJA

GLASBENO ZGODOVINSKO OBDOBJE

Beethoven je bil vodilni predstavnik **romantike**, čeprav je ustvarjal tudi v poznem klasicizmu. Vplival je tudi na druge predstavnike romantike, kot so Berlioz, Verdi in Wagner. Romantika se je začela z začetkom 19.stoletja, njen mejnik pa naj bi bila Beethovnova 1. simfonija. Dokončno so bili okovi klasične glasbe razbiti z Beethovno 3.simfonijo, Eroico, ki je bila najdaljša do takrat napisana simfonija, poleg tega pa v njej spoznamo tudi skladateljevo osebno glasbeno oporoko. Kar se načinov skladanja tiče, je bila glavna značilnost romantike ta, da glasbeniki postanejo samostojni umetniki in ne služijo več bogatim zaščikom. V simfoničnem orkestru naraste število vrst in instrumentov samih. Velik vpliv na glasbo je imela v romantiki tudi književnost. Veliko jih je skladalo na podlagi knjig, pesmi... Razvila se je tudi programska glasba, to so skladbe, ki opisujejo različne prizore ali z glasbenimi sredstvi pripovedujejo zgodbo. Mendelssohn je orisoval določene pokrajine, Schumann viteške in humoristične prizore, Berlioz posamezne dele svojega življenja, Liszt pa kraje, slike in pesmi. Skladatelji so močno poudarjali tudi svojo nacionalno zavest (Liszt – Madžarska, Smetana – Češka, Grieg – Norveška, Čajkovski – Rusija), ki se je velikokrat odražala v operah. Tudi v Sloveniji smo imeli svoje romantične skladatelje, med njimi je najbolj znan Benjamin Ipavec. V poznejših obdobjih romantike so se skladatelji in poslušalci razdelili na dva pola: na ene, ki so občudovali Wagnerja, ki se je odrekal omejitvam lestvic in je v svojih skladbah prepletal različne teme(po njem so se tudi zgledovali Brucker, Mahler in Strauss) in na druge, pripadnike Brahmsa, ki je zagovarjal ustvarjanje znotraj klasičnih oblik.

ŽIVLJENJE PIS SKLADATELJA

Ludwig van Beethoven se je rodil leta 1770 v Nemčiji. Od leta 1792 je živel na Dunaju. Dosegel je klasično popolnost sonate in simfonije, pozneje, v obdobju romantike, pa je začrtal smernice poznejšim glasbenikom. Bil je prvi, ki je dosegel ideal glasbenega izražanja notranjih občutij. Zagovarjal je svobodo in ljubezen do ljudi, in je bila zato njegova glasba namenjena najširšemu občinstvu. Pisal je orkestersko (9 simfonij, uverture, koncerti), komorno (17 godalnih kvartetov, 8 klavirskih triov, 10 violinskih sonat) in klavirsko glasbo (32 sonat, variacije). Pisal je tudi samospeve in opero Fidelio. Leta 1819 je popolnoma oglušel. To je uničilo njegovo kariero javnega izvajalca, vendar je okrepilo njegov skladateljski navidh. Umrl je leta 1827.

GLASBENA OBLIKA

Simfonija je delo, ki se je v obdobju klasicizma razvilo iz tridelne uverture in je pozneje postalo samostojno ter namenjeno koncertnim izvedbam. Prvotni trije stavki so se po obsegu povečali in postali med seboj ločeni. Pozneje se jim je pridružil še četrti stavek. Z razvojem simfoničnega orkestra se je razvijala tudi barvitost simfonije. Čeprav je sama zgradba simfonije toga, ponuja precej možnosti za lastno

izražanje skladateljev. Med temi sta bila najbolj znana Mozart (41 simfonij) in Haydn (104) v klasicizmu; Beethoven (9) pa simfonijo še razširi in jo pripelje do romantičnega obdobja.

LASTNO MNENJE IN OPAŽANJA OB POSLUŠANJU GLASBE

Klasična glasba dopušča poslušalcu svobodne interpretacije, kjer ta ni omejen z besedilom pesmi, vendar včasih le z naslovom (Vivaldijevi Štirje letni časi). Poslušalec lahko sliši že znano glasbo, ki so jo razlagali, ocenjevali že številni kritiki, vendar je dojemanje skladbe vedno znova lahko drugačno, odvisno od razpoloženja , v katerem si. Nekdo lahko v skladbi sliši dogajanje na travniku, spet drug pa zatišje pred nevihto. Jaz sem se odločila za poslušanje Beethovne 9. simfonije, ki je njegova zadnja, napisana že v obdobju, ko je bil skladatelj gluha. In se mi ravno zaradi tega zdi skorajda genialna, kar pa je Beethove tudi bil – genij svojega časa. Simfonija obsega štiri stavke, izvajal pa jo je London Festival Orchestra pod vodstvom dirigenta Alberta Lizzia (cd Classic Gala).

Najprej naj omenim, da se mi zdi mnogo bolj zanimivo poslušanje klasične glasbe v koncertni dvorani, kjer te dodatno navduši igranje na inštrumente, pogled na dirigenta, dvorana, publika... Doma si je v današnjem načinu življenja težko vzeti uro svojega časa, ko se samo sprostiš in prisluhneš glasbi (čeprav sem mnenja, da bi bilo to potrebno). Ta glasba pa je bila tudi v svojem prvotnem nastajanju namenjena izvajanju na koncertu, pred ljudmi, ne pa kot poslušanje posnetkov.

Prvi stavek poslušane simfonije je zaigran v allegro ma non troppo un poco maestro. Sicer kot povprečen poslušalec ne vem, kaj to pomeni, vendar vem, da je skladba svečano, spektakularno zaigrana. Vodilno vlogo imajo godala, slišimo pa tudi pihalo, ki da skladbi višji ton in pavke, ki se pojavljajo le kot dodatek skladbi. Zdi se mi, da so se pogosto ponavljali enaki glasbeni motivi.

Drugi stavek me je preprosto navdušil. Že njegov začetek je veličasten - godala in kratek, a presunljiv udarec po pavkah. Temu sledijo nežne violine, ki se stopnjujejo do vrhunca, v tem elementu nadaljujejo nekaj trenutkov, potem pa se skladba nadaljuje v prijetno razigrani, a še vedno privzdignjeni melodiji. Zanešena godala spremlja še piščal. Občasno pa se spet le za drobec pojavljajo pavke, ki me malce prestrašijo in me tako obdržijo na trnih ob poslušanju. Skladba se vmes umiri, a ne za dolgo, ko se spet nadaljuje v prejšnjem tempu (molto vivace).

Začetek tretjega stavka me spominja na uvode pri sodobnih pop baladah ali pa kot zvočna kulisa pri filmih, ko gledalec ni čisto odločen, ali naj sočustvuje z igralcem ali naj bo vesel zanj. Skladba je otožna in počasna, ki se včasih zmagoslavno dvigne na višji nivo, a potem nadaljuje v svojem prejšnjem slogu. Zaigrana je v adagio molto e cantabile.

Četrty stavek, finale v allegro assai, se začne z ustvarjanjem nasprotij med nizkimi godali (violončelo) in violinami ter violami. Oboje izzveni precej otožno – čustva žalostnega človeka, ki pa nihajo – od enega stališča do drugega. Temu pa sledi – Oda radosti. Ta skladba me je presenetila, saj nisem vedela, da je del Beethovne 9. simfonije. Vendar je še bolj kontrastno to, da je ta del skladbe prvič zaigran v zelo nizkem tonu, kot del tistega otožnega čustva v človeku, potem pa se ta pesem z vsako ponovitvijo dvigne višje, k bolj "veselim" inštrumentom in k večji glasnosti. Na koncu je zaigrana že tako veličastno in fantastično, da se čuti, kako je v tistem trenutku skladatelj doživljal radost znotraj sebe. Še eno presenečenje – tenorist kot solističen nastop, ki tudi vokalno zapoje tistih nekaj prej ponovljenih motivov. Z njim

zapoje tudi zbor. Sicer skladba zelo lepo izzveni, vendar mi vokali nekako ne sodijo v to simfonijo. Po še nekajminutnem prepletanju petja tenorja, soprana in zbora, me prestraši veliki finale, ko zapojejo vsi skupaj z neverjetno jakostjo. Na splošno lahko rečem, da mi je bil cd zelo všeč, čeprav sem se na začetku ustrašila, da bom imela težave s koncentriranjem na poslušanje. Všeč mi je živahnost in pestrost Beethovnovnega skladanja. Kot sem že rekla, veliko je odvsino od poslušalčevega trenutnega razpoloženja in nenazadnje tudi od glasnosti predvajanja. Zagotovo je skladba naredila name večji vtis, kot če bi jo poslušala pri normalni jakosti.

PRENOS GLASBE V SLIKO IN BESEDO

Najbolj me je navdušil drugi stavek. Ko sem poslušala skladbo, sem gledala skozi okno, kjer pa sem videla sosedov dimnik, iz katerega se je vil siv dim. Hitro menjavanje glasnosti in motivov pri skladbi, se je odlično ujemalo s plesom dima, ki ga je povzročil veter. Čeprav sta se oba, skladba in dim, bohotila v lastnem ritmu, plesala ples vsak zase, sem imela občutek, da se dim giblje ravno tako kot glasba – spet še en dokaz, kako lahko glasba vpliva na to, kako človek dojema svet.